

Innovatív vállalkozóképzés és diákstartupok indítása – a Hungarian Startup University Program első tapasztalatai

NOVOTNY ÁDÁM^a, SZÁNTÓ ÁKOS^b, TÓTH-BOROS NIKOLETT^c,
BÁN SZABINA^d, MATISCSÁKNÉ LIZÁK MARIANNA^e

^{a, b, c, d, e} Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar

^{a, b} Vállalkozás-gazdaságtan Tanszék, ^{c, d, e} Közgazdaságtan Tanszék

Egészségház u. 4., Eger 3300

novotny.adam@uni-eszterhazy.hu

szanto.akos@uni-eszterhazy.hu

A szakirodalom régóta hangsúlyozza az egyetemek „harmadik missziójának” fontosságát a gazdasági és társadalmi fejlődést illetően. A diákstartup-vállalkozások által megvalósuló innovációknak és a modern vállalkozóképzésnek fontos szerep juthat a helyi térségek fejlődésében, a fenntarthatóság elérésében, valamint a gazdasági válságok idején is. Fókuszcsoportos interjúk segítségével kérdeztünk meg öt egyetemi diákcsoportot, akik a 2020-ban elindult Hungarian Startup University Program (HSUP) keretein belül fejlesztették innovatív ötleteiket. Feltártuk és rendszereztük a diákok gondolatait és érzéseit a program első – pilot – évében. Elemzésünk öt fontos témára mutatott rá a HSUP által megvalósuló újszerű vállalkozóképzéssel kapcsolatban: a diákok motivációira, a tanulást segítő és hátráltató tényezőkre, az egyetem szerepére a vállalkozásindításban, a tanultak hasznosságának értékelésére, valamint a vállalkozói ötlet továbbvitelére. Kutatásunk szerint az egyetemi hallgatók olyan ismereteket, kompetenciákat sajátíthatnak el a HSUP és a hasonló (online) vállalkozói kurzusok teljesítése során, melyek jövőjük, karrierjük és gazdasági szerepük alakulása szempontjából is meghatározóak, iránymutatóak lehetnek.

Kulcsszavak: startup, innováció, vállalkozóképzés, felsőoktatás, Hungarian Startup University Program (HSUP)

1. Bevezetés

Ma már Európa-szerte elvárás az egyetemektől, hogy jelentős szerepet játsszanak a gazdaság versenyképességének növelésében, különösen a kutatási eredmények piaci hasznosításának (technológiatranszfer) folyamatán keresztül (EC, 2005). A felsőoktatási intézményeknek központi szerepet kellene vállalniuk a helyi gazdasági-társadalmi fejlődésben, a fiataloknak egy sokkal bizonytalanabb és összetettebb világra való felkészítésében, beleértve az önfoglalkoztatást, a vállalkozói létet, a foglalkozásváltást, a földrajzi mobilitást és az egész életen át tartó tanulást (Gibb & Hannon, 2006). Ezek az elvárások a sajátos történelmi múlttal rendelkező kelet-európai országokban még jelentősebb kihívást jelentenek az egyetemek számára.

Az egyetemeknek az oktatás és kutatás mellett megjelenő gazdasági-társadalmi szerepére mint harmadik funkcióra vagy küldetésre hivatkozik a szakirodalom, mely funkció különösen jól integrált a vállalkozó egyetemek stratégiájába (Williams & Kitaev, 2005). A harmadik misszió a felsőoktatási intézmények által végzett tevékenységek széles körére utal, melyek célja a tudás átadása a társadalomnak és az üzleti szervezeteknek, valamint a vállalkozói készségek, az innováció, a társadalmi jólét és a humán tőke kialakításának előmozdítása (Compagnucci & Spigarelli, 2020). „A vállalkozó egyetemen a professzorok, kutatók vagy a diákok új vállalkozásokat hoznak létre.” (Chrisman, Hynes, & Fraser, 1995)

A Hungarian Startup University Program (HSUP) célja a hazai egyetemisták megismertetése az innováció világával, a modern vállalkozói ismeretekkel és különösen a startupok működésével, mindezt egy új, közös online oktatási platformon keresztül, ahol interaktív, játékos tananyagok, személyre szabott tartalmak segítségével a saját ütemükben haladhatnak (NKFIH, 2022). Már az első évben országosan több mint kétezer Magyarországon tanuló egyetemista vett részt a programban, s 100 innovatív projekt (vállalkozói csapat) kapott anyagi és mentori támogatást annak második félévében. A HSUP első (pilot) évében mértük fel az Eszterházy Károly (azóta Katolikus) Egyetem öt vállalkozói diákcsoportjának véleményét fókuszcsoporthoz interjúk segítségével. Feltáró elemzésünk öt fontos témakörre mutatott rá a vállalkozóképzéssel kapcsolatban: (1) a diákok motivációira, (2) a tanulást segítő és hátráltató tényezőkre, (3) az egyetem szerepére a vállalkozásindításban, (4) a HSUP-program szükségességére, valamint (5) a vállalkozói ötlet továbbvitelére az évvizást követően.

Tanulmányunkban a szakirodalmi háttér felvázolását követően bemutatjuk az alkalmazott kvalitatív módszert (fókuszcsoporthoz interjúk és tartalomelemzés), valamint a HSUP főbb jellemzőit. Ezt követően táblázatok segítségével illusztráljuk az eredmények elemzését és értékelését. Írásunk végén összegezzük az eredményeket, és konklúziót vonunk azok alapján.

2. Szakirodalmi háttér

Tágon értelmezve, az egyetemek harmadik küldetése az egyetem és a nem egyetemi világ közötti kapcsolatot jelenti. Konkrétabban: az egyetemi tudás, kompetenciák és erőforrások létrehozásával, felhasználásával, alkalmazásával és hasznosításával kapcsolatos, az akadémiai környezeten kívüli tevékenységek összessége (Ramos-Vielba, Fernández-Esquinas, & Espinosa-de-los-Monteros, 2010; Calcagnini & Favaretto, 2016; Secundo et al., 2017; Meoli, Pierucci, & Vismara, 2018). Fontos célja, hogy hozzájáruljon a közösségek (városok, régiók, nemzetállamok, globális régiók) társadalmi, kulturális és gazdasági fejlődéséhez (Molas-Gallart et al., 2002; Driscoll, 2008).

Az egyetemek gazdasági szerepét segíti a diákok vállalkozói kompetenciáinak fejlesztése is, amely széleskörűen terjedt el az elmúlt évtizedben az európai egyetemeken is. A vállalkozói oktatási programok jelentősen megváltoztathatják a résztvevők vállalkozási szándékait (Peterman & Kennedy, 2003). A vállalkozóképzés közvetlen hatásain (új vállalkozás indítása) túlmenően a résztvevők egész pályafutásuk során többször is megismételhetik a vállalkozói folyamatot, új vállalkozások, új üzletek indításával, a vállalkozásuk hozzáértőbb működtetésével vagy más vállalkozók segítségével (Rasmussen & Sørheim, 2006).

Az innovatív induló vállalkozások (startupok) jelentős részét egyetemisták indítják, akik legtöbbször kezdő vállalkozók (Siegel & Wright, 2015). Míg bőséges szakirodalom található a szabadalmaztatásról, licenciákról és az egyetemi oktatók által alapított cégekről (spin-off), jóval kevesebbet tudunk a diákstartupok kialakulásáról, fejlődéséről (Astebro & Bazzazian, 2011). Az egyetemek és a politikai döntéshozók világszerte igyekeznek reagálni a hallgatók növekvő érdeklődésére a vállalkozások indítása iránt, és ezért számos támogató intézkedést vezetnek be (Henry et al., 2013).

A vállalkozói ismeretek oktatása tágon értelmezhető, mivel nem csupán azzal a tudással ruházza fel a diákokat, hogy hogyan indítsanak új céget, hanem fejleszti a vállalkozói szellemiségüket és innovációs készségeiket is. Keveset tudunk arról, hogyan, milyen eszközökkel kell hatékonyan támogatni a hallgatói startupok születését és növekedését (Gruber, MacMillan, & Thompson, 2013); és nagyon kevés tanulmány foglalkozik a hallgatói startupok inkubációjával az ökoszisztéma szempontjából (Wright, Siegel, & Mustar, 2017). Az Európa Tanács (EC, 2018) a vállalkozói kompetenciát a kulcskompetenciák közé sorolja, amelyekre mindenkinek szüksége van a személyes önmegvalósításhoz és fejlődéshez, illetve a foglalkoztathatósághoz, a társadalmi beilleszkedéshez és a fenntartható életmódhoz is. A vállalkozói készségek többek között magukban foglalják az önálló és a másokkal együttműködve, azaz a csapatban való munkavégzésre, az erőforrások (humán és tárgyi erőforrások) mozgósítására, valamint a tevékenységek fenntartására való képességet.

Az innovatív gondolkodás és az innovatív startupok szerepe válságok idején még inkább felértékelődik. Ezen kis innovatív cégek valóban követik Churchill híres meglátását,

miszerint „soha ne pazarolj el egy jó válságot”, és számos újítást vezetnek be a piacokra, még hozzá gyorsabban, mint a már befutott szereplők (Ebersberger & Kuckertz, 2021). A Covid-19 világjárvány egyértelműen növekvő bizonytalanságot okozott a társadalmak és a gazdaságok számára világszerte, ami a vállalkozói tevékenységet is érintette. Ezek a hatások azonban nem csak negatívak lehetnek; egyes vállalkozók érzékelik a válságból adódó kihívásokat és lehetőségeket, és cselekednek is azok alapján (Kuckertz, 2021). Az egyre gyakoribb gazdasági és társadalmi válságok tehát még inkább szükségessé teszik a fiatalok innovációs és vállalkozói kompetenciáinak fejlesztését.

3. Kutatási módszer

Fókuszcsoporthos interjúk

A diákcsoportok tapasztalatainak vizsgálatát egy népszerű kvalitatív technika segítségével, fókuszcsoporthos interjúkkal végeztük. A fókuszcsoporthos technika olyan mélyinterjúkat foglal magában, amelyekben a résztvevőket célzottan, bár nem feltétlenül reprezentatív módon választják ki egy adott populációból; illetve a csoport egy adott témára fókuszál (Thomas et al., 1995). A fókuszcsoporthos interjúk egyik jellegzetessége a csoportdinamika, ezért a csoport interakciói által generált adatok típusa és köre gyakran mélyebb és gazdagabb, mint az egyéni interjúkból származó adatok. A fókuszcsoporthos információkat nyújtanak az egyének elképzeléseiről és érzéseiről, valamint rávilágíthatnak az egyének különböző csoportjai között lévő szemléletbeli különbségekre (Rabiee, 2004). A csoportos beszélgetéseket addig érdemes folytatni, amíg egy világos minta nem alakul ki, és a következő csoportok már csak ismétlődő információkat produkálnak (elméleti telítettség) (Krueger, 1994).

A kvalitatív tartalomelemzés gyakori kiindulópontja az átírt interjúszöveg, amelynek célja, hogy a nagy mennyiségű szöveget szisztematikusan átalakítsuk a legfontosabb eredmények tömör összefoglalójává (Erlingsson & Brysiewicz, 2017). A szakirodalmi ajánlásnak megfelelően a fókuszcsoporthos interjúk kódolásánál első lépésben a szó szerint átírt szöveget értelmeztük, sűrítettük, majd kódoltuk. A kódok alapján kategóriákat, majd témákat alakítottunk ki elemzés által. A tartalomelemzés során az adatok folyamatos absztrakcióját végeztük el az elemzés minden egyes lépésénél, hogy eljussunk a nyilvánvaló (szó szerinti) tartalomtól a rejtett jelentésekig.

2021 júniusában és júliusában öt olyan innovatív ötleten dolgozó diákcsoportot kérdeztünk meg, akiknek a csapatvezetője az Eszterházy Károly Katolikus Egyetemen (EKKE) tanult. Négy startupcsapat ötfős volt, egy pedig három főből állt; a tagok rendszerint különböző egyetemekről jöttek, kivéve a legkisebb, háromfős csapatot. A fókuszcsoporthos interjúkat online bonyolítottuk le, azok hanganyagát rögzítettük. A beszélgetések körülbelül 45-90 percesek voltak az adott csapat tagjainak az aktivitásáról függően. A kérdező

tanár mellett legalább egy megfigyelő kutató is jelen volt az online beszélgetéseken. Ezt követően elkészítettük az interjúk szó szerinti leiratait, majd következett a kódolás, a kategóriák és témák kialakítása.

Hungarian Startup University Program (HSUP)

Az egységes magyar egyetemi startup program (HSUP) 2020 őszén indult el a hazai egyetemeken, a Covid-19 járvány megjelenésével szinte egy időben. A program jól illeszkedett a járvány alatt a magyar egyetemeken bevezetett távolléti oktatási rendbe. A két féléves tárgy őszi félévében a hallgatók egy online oktatási platform segítségével tanulnak és teljesítenek modulzáró teszteket érdemjegyért és kreditekért cserébe, valamint „one-pager” formájában beadnak egy innovatív vállalkozói ötletet. A HSUP pilot évében 96 EKKE-s hallgató (60 nappali és 36 levelező tagozatra járó diák) vette fel és teljesítette a program első félévét; a program 2. és 3. évében megduplázódott a részt vevő hallgatók száma az egyetemen és országosan is. A program tavaszi félévében a hallgatói startupötleteket egy oktatókból és külső szakértőkből álló zsűri bírálja el, és választja ki a legígéretesebbeket. Azoknak, akiknek az ötlete nem jut tovább, szintén lehetősége van a tavaszi félév moduljainak teljesítésére, sőt csatlakozhatnak egy nyertes ötlet megvalósításához támogatott csapattagként. A csapattagokat az ötletgazdák bármely részt vevő egyetemről beálogathatják, így heterogén csapatok is kialakulhatnak. A csapatépítés már a HSUP felületén zajlik; az ún. matchmaking során az ötletgazda 3-5 fős csapatot toboroz, akár interjúztatás segítségével. A csapatokhoz startup- vagy iparági tapasztalattal rendelkező mentorok is csatlakoznak, kölcsönös szimpátia alapján. A HSUP tavaszi félévében a csapatoknak az új oktatási modulok elsajátítása mellett egy „progress reportot” is meg kell írniuk, amely az elvégzett munkával (termékteszteléssel vagy prototípus-fejlesztéssel), a csapattal, a technológiával és a megcélzott piaccal kapcsolatban tartalmaz nyílt kérdéseket. A megvalósításhoz fejenként havi 150 ezer (összesen 600 ezer) forint ösztöndíjat kapnak a csapattagok az NKFIH-n keresztül, melyet belátásuk szerint használnak fel a projekt előrehaladásának érdekében.

4. Eredmények

A félig strukturált interjúk tartalomelemzésének lépéseit, a kategóriákat és témákat, valamint példákat a kódokra öt táblázatban ábráztuk. Az interjúátiratok 8-15 oldal terjedelműek voltak. A kódokat címkéknek lehet tekinteni, amelyek a lehető legpontosabban leírják, hogy miről szól a szöveges jelentésegység (*Erlingsson & Brysiewicz, 2017*). A kategóriát olyan kódok csoportosításával képeztük, amelyek tartalmuk vagy kontextusuk révén kapcsolódnak egymáshoz. A kódok akkor szerveződnek kategóriába, ha a szöveg tartalmának különböző aspektusait, hasonlóságait vagy különbségeit írják le,

amelyek összetartoznak. A téma egy mögöttes jelentés, azaz látens tartalom kifejezése, amely két vagy több kategóriában is megtalálható. A témák és kategóriák felvázolt sorrendje nem fontossági sorrend.

Az első feltárt téma a diákok motivációit fejezi ki (1. táblázat). A kurzus felvételének egyik fontos motivációja annak online jellege és az abból adódó kényelmi faktorok. Hasonlóan jelentősnek minősíthetjük a rugalmas kreditszerzés lehetőségét. A többi motivációs tényező mind valamilyen új ismeret, kompetencia, tapasztalatszerzés köré csoportosult: a csapatmunka kipróbálása, a vállalkozás indításával és működtetésével kapcsolatos gyakorlatias tudás, illetve a startupok misztikusnak tartott világának megismerése.

Téma	Kategória	Kód (példa)
Motiváció	Kíváncsiság a vállalkozó/startup világgal kapcsolatban	startup jellemzőinek megismerése
		gyakorlatorientáltság
		vállalkozói lét megtapasztalása
	Vállalkozási ismeretek bővítése	betekintés az üzleti világba
		korábbi tanulmányok hasznosítása
		vállalkozás indításának elsajátítása
	Csapatmunka	baráti kapcsolatok kialakítása
		közös ötletelés
		munkamegosztás
	Jutalom	magas havi ösztöndíj
		folyamatos támogatás
		pluszkreditek
	Kényelem	online kurzus
		hatékony időbeosztás
		gyors egyeztetés

1. táblázat: Motivációk

Nem hallottam előtte még talán ezt a szót sem, hogy startup, és megfogta a figyelmemet, és úgy gondoltam, hogy jó lehetőség arra, hogy ebbe a világba is betekintsek. A családban igazából senki sem vállalkozó, meg ez abszolút távol áll tőlünk, ez a világ, és gondoltam, hogy így betekintést nyerhetek ebbe is. (fókuszcsoportos interjú, 2021. június)

Alapvetően mindig is vonzott a startuplétkör, és úgy gondoltam, hogy ez egy jó lehetőség arra, hogy szakmailag belevethessem magam, és a kurzus által megtanuljam, hogyan működnek ezek a cégek, milyen is egy startupban dolgozni. Engem ez motivált, és ez volt az elvárásom, hogy a végén rájöjjenek,

*hogy szeretnék-e a jövőben ilyen jellegű dolgokban részt venni és dolgozni.
(fókuszcsoporthos interjú, 2021. július)*

A 2. téma azt foglalja össze, hogy hogy milyen tényezők befolyásolták a csapatokat a vállalkozói ötlet fejlesztése során (2. táblázat). Segítség volt számukra az online tananyag, saját korábbi tapasztalataik, valamint a mentor. Érdekeség, hogy negatív, hátráltató tényezőként is megjelent a mentor, egész pontosan a mentor megtalálásának nehézsége, elhúzódása, ami bizonytalanságot okozott. Egyes csapatok egy jó ideig így mentor nélkül dolgoztak. Miközben a tananyag esetében előnyként élték meg az online használatot, addig a kommunikáció esetében mind a csapattagok között, mind a mentorral többen a személyes találkozást hiányolták. Továbbá ekkor még az egyetemek is csak ismerkedtek a programmal, alakulóban volt az ütemterv, ami némi bizonytalanságot okozott. Viszont az online kommunikáció gyorsasága pozitívként is megjelent ebben a témakörben.

Téma	Kategória	Kód (példa)
Segítő és hátráltató tényezők	Tananyag	jól felépített
		interaktív
		figyelemfelkeltő
	Meglévő tapasztalatok	korábbi tanulmányok
		különböző szakok
		munkatapasztalat
	Mentor	szakmabeli
		folyamatos kapcsolattartás
	Időhiány	egyéb tanulmányok
		sok munka
		szűkös határidők
	Online kommunikáció	személyes találkozás hiánya
		gyors reakciók
	Bizonytalanság	az ötlet megvalósíthatósága
		információhiány
újratervezés		
szűk időkorlát		
sötétben tapogatódzás		

2. táblázat: Segítő és hátráltató tényezők

Azt hittem, hogy sokkal nagyobb akadály lesz az online munka, hogy nem tudunk a Covid miatt találkozni, csapatban lenni; de valamilyen szinten

meg tudtuk oldani (...). A programmal kapcsolatos negatívum nekem például az volt, hogy mivel különböző egyetemekre jártunk, viszonylag eltértek az információk, amiket kaptunk. (fókuszcsoporthos interjú, 2021. június)

A 3. téma leírja, hogyan érzékelik a hallgatók az egyetem támogatását, a vállalkozói ökoszisztémában betöltött szerepét (3. táblázat). Kritikaként jelenik meg a „hagyományos” egyetemi oktatás esetén az elméleti jelleg, a gyakorlatiasság korlátozottsága.

Téma	Kategória	Kód (példa)
Egyetem szerepe	Elméleti jelleg	tantárgyak elméleti jellege
		gyakorlatiasság hiánya
		kismértékű hasznosíthatóság
	Ötletversenyek	innovatív ötletek
		új lehetőségek
	Támogatások	ösztöndíjprogramok

3. táblázat: Az egyetem szerepe a vállalkozói ökoszisztémában

Az egyetemen igazából túlnyomórészt elméleti tudást kapunk, meg egy picit gyakorlatit, mivel ugye kevés igazából az idő elmélyedni mindenben. Csak ugye a valóságban meg nagyjából szinte csak gyakorlat van, és ezt igazából ott, tapasztalással tudja megtanulni az ember, és nem az egyetemen. Szóval, hogy ha mi most ebben nem vettünk volna részt, akkor most egy jó nagy hiány lenne bennünk ezen a téren, de szerintem mindenképpen sokat adott. (fókuszcsoporthos interjú, 2021. június)

Viszont pozitívan értékelték az egyre intenzívebben megjelenő innovációs és start-upversenyeket és támogatási formákat, ösztöndíjakat, melyek az érdeklődő diákoknak jó lehetőséget jelentenek kreativitásuk és vállalkozói irányultságuk kipróbálására.

A 4. téma azt foglalja össze, hogyan látják a hallgatók a HSUP-programot összességében (4. táblázat). Az értékelés két fő kategóriája vagy dimenziója a program és a csapatmunka, mely utóbbi a tavaszi félév legfontosabb tapasztalata a hallgatók számára. Magát a programot jó lehetőségnek és hasznosnak ítélték, ami mindenképpen hosszabb távú folytatásra kell hogy ösztönözze a programgazdát és a részt vevő egyetemeket.

A hallgatók érzékelték az induló program gyermekbetegségeit (pl. információáramlás lassúsága, ösztöndíjtalás nehézségei, csapatmunka értékelési módja) is. Továbbá felfigyeltek a közös munkában rejlő előnyökre, a szinergiák kihasználhatóságára, és rájöttek az esetlegesen elkövetett hibáikra is. Ez utóbbi alatt elsősorban a csapatalakítást érthetjük, hisz többen rájöttek, hogy a csapatra nagyobb hangsúlyt kell fektetni, ugyanis

egyáltalán nem mindegy, hogy kivel, kikkel kell együtt dolgozni hónapokon vagy akár éveken át. Ez fontos tanulság lehet a programban részt vevőknek a jövőre nézve, a vállalkozói munkáról alkotott képükre és döntéseikre vonatkozóan.

Téma	Kategória	Kód (példa)
Értékelés	Program	hasznos tapasztalat
		kiforrotlan
		jó lehetőség
	Csapat	együttműködés
		fejlődés
		konfliktusok kezelése
		nagyobb hangsúly a csapatok kialakítására

4. táblázat: A HSUP hallgatói értékelése

A csapat az, akit én is kiemelnék leginkább (...) voltak különböző kérdések, amiket feltettünk egymásnak, és valamelyikünknek mindig volt valami javaslata, hogy kit kérdezhetnénk meg. Vagy akár a HSUP kapcsolattartói is mindig készségesen ott voltak. (fókuszcsoporthos interjú, 2021. július)

Úgy éreztem, hogy azt a csomó munkát, azt igazából nem is tudjuk így [a „progress reportban”] megmutatni, míg közben más csapatok, akik megmondjuk nem is foglalkoztak vele egyáltalán, ők is ugyanúgy ki tudták tölteni azt a három oldalt az utolsó pillanatban. (fókuszcsoporthos interjú, 2021. július)

Az 5. téma a hallgatóknak a projekt folytatására vonatkozó szándékait, elképzeléseit foglalja össze (5. táblázat). Itt minden lehetséges alternatíva megjelent a folytatás lehetőségére vonatkozóan, amint az a táblázatban is látható. A szándék jellemzően megvan a folytatásra, vagy ha mégsem, akkor azt a meglévő feladatok súlya és az egyéb hátráltató tényezők okozták, nem pedig a negatív tapasztalatok. Komoly nehézséget okoz, ha maga a projektvezető ötletgazda hátrál ki a projektből, hiszen ekkor szinte biztos megszűnik a munka ebben a formában, s az csak új vagy átalakított ötlettel és csapattal folytatódhat.

Nekem nagyon tetszett, hogy a modulok elérhetőek a későbbiekben is, így például, ha lenne egy másik ötletem, de kikopott volna a tudás, akkor ezekhez bármikor vissza tudok nyúlni, mint az órákon leírt jegyzetekhez. Rá tudok nézni, el tudom olvasni, akár már az ötlettel együtt gondolkozva, hogy tud-e

működni vagy sem. Tehát én is szívesen indítanék egy vállalkozást, viszont egy másik ötlettel. (fókuszcsoporthos interjú, 2021. július)

Én személy szerint gondoltam a folytatásra, de most egyelőre túl sok dolog van az életemben, ami mellett nem hiszem, hogy lenne rá még elég időm, hogy egy vállalkozásvezetéssel is foglalkozzak. De nagyon biztatóan hatott például rám az, hogy tök jó reakciók érkeztek rá a Facebookon, meg nagyban motivál az is, hogy tényleg valós igényt fogtunk meg, és tényleg lenne rá vevő, de jelenleg úgy érzem, hogy nem férne bele minden az időmbe. De egyébként együtt folytatnánk. (fókuszcsoporthos interjú, 2021. július)

Téma	Kategória	Fogalom
Ötlet továbbvitele	Csupattal	a már kidolgozott ötlettel
		új ötlettel
	Egyénileg	meglévő ötlet továbbgondolása
		új ötlet, tapasztalatok beépítése

5. táblázat: A vállalkozói ötlet jövője

5. Konklúzió

A Hungarian Startup University Program (HSUP) az egyetemekkel szemben erősödő új gazdasági és társadalmi kihívásokra reagálva született meg, összhangban az Európai Unió és a magyar kormány stratégiai irányvonalával. Az Eszterházy Károly Katolikus Egyetemen tanuló csapavezetők által irányított vállalkozói diákteamek megkérdezése alapján azt mondhatjuk, hogy a program szükséges és meghatározó eleme lehet a jövőben a magyar startup-inkubációs ökoszisztémának, azaz az új innovatív vállalkozások születését és fejlődését támogató programok és szereplők egymástól kölcsönösen függő rendszerének (Novotny et al., 2020). A program arra is rávilágított, hogy a fiatalabb generációknak igénye van a rugalmas, izgalmas és gyakorlatias tanulásra és tananyagokra, s különösen a vállalkozóképzés kíván meg életszerű megoldásokat a felsőoktatási intézményektől. Az online vagy részben online kurzusok mindezen előnyöket magukban hordozhatják, noha a személyes kommunikáció korlátozottságából adódó speciális kihívásokat is jelentenek.

A fókuszcsoporthos beszélgetések elemzése során öt fő témát szűrtünk ki, melyek leírják az egyetemi diákok véleményét és érzéseit a magyar egyetemi startup képzési programmal (HSUP) kapcsolatban: (1) motivációk a részvételre, (2) segítő és hátráltató tényezők a tanulásban, (3) az egyetem szerepe a vállalkozásindításban, (4) a HSUP

startup képzésének értékelése, valamint (5) a vállalkozói ötlet jövője. A HSUP azóta a harmadik születésnapját is megélte, s népszerűsége jelentősen növekedett az egyetemeken és a hallgatók körében. A programhoz olyan nagyvállalatok is csatlakoztak időközben, akik innovációs problémáikra keresnek megoldást hozzáértő, kreatív diákok segítségével. A program által az innovatív és piacépes ötletek kidolgozása és a vállalkozói lét kihívásai mellett a diákok tapasztalatot szereztek a csapatépítésben és a csapatban való hatékony együttműködés terén, amely jóval nagyobb kihívást jelent, mint azt elsőre gondolták volna. Fontosnak tartjuk a program folytatása mellett annak további – nagyobb mintán történő – kutatását, valamint az eredmények alapján a program folyamatos fejlesztését is.

A fiatalok innovációs és vállalkozói kompetenciái fejlesztésének segítése kulcsfontosságú lehet a gazdasági válságok (pl. Covid-19, energiaválság, pénzügyi válság) hatásainak csökkentésében és a lehetséges jövőbeli válságok megelőzésében. A startup-inkubációs ökoszisztéma szerves részét képező modern vállalkozásoktatási megoldások fontos ösztönzőt jelentenek egy olyan gondolkodásmód kialakítására, amely elősegíti az új, fenntartható vállalkozások létrehozását, a rugalmasabb üzleti kultúrát, amely nyitott az innováció és az új értékek felé, s dinamikusan reagál a környezet változásaira (Barbulescu et al., 2021).

Hivatkozások

- ASTEBRO, T., & BAZZAZIAN, N. (2011). Universities, entrepreneurship and local economic development. *Handbook of Research on Entrepreneurship and Regional Development: National and Regional Perspectives*, 252–333.
- BĂRBULESCU, O., TÊCĂU, A. S., MUNTEANU, D., & CONSTANTIN, C. P. (2021). Innovation of startups, the key to unlocking post-crisis sustainable growth in Romanian entrepreneurial ecosystem. *Sustainability*, 13(2), 671.
- CALCAGNINI, G., & FAVARETTO, I. (2016). Models of university technology transfer: analyses and policies. *The Journal of Technology Transfer*, 41, 655–660.
- CHRISMAN, J. J., HYNES, T., & FRASER, S. (1995). Faculty entrepreneurship and economic development: The case of the University of Calgary. *Journal of business venturing*, 10(4), 267–281.
- COMPAGNUCCI, L., & SPIGARELLI, F. (2020). The Third Mission of the university: A systematic literature review on potentials and constraints. *Technological Forecasting and Social Change*, 161, 120284.
- DRISCOLL, A. (2008). Carnegie's community-engagement classification: Intentions and insights. *Change: The Magazine of Higher Learning*, 40(1), 38–41.
- EBERSBERGER B AND KUCKERTZ A (2021) Hop to it! The impact of organization type on innovation response time to the COVID-19 crisis. *Journal of Business Research* 124: 126–135.

- ERLINGSSON, C., & BRYSEWICZ, P. (2017). A hands-on guide to doing content analysis. *African journal of emergency medicine*, 7(3), 93–99.
- EC – EUROPEAN COMMISSION (2018), A tanács ajánlása (2018. május 22.) az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról, Az Európai Unió Hivatalos Lapja, 2018/C 189/01
- EC – EUROPEAN COMMISSION. (2005). Mobilising the brainpower of Europe: Enabling universities to make their full contribution to the Lisbon strategy. *Communication from the Commission*.
- FÓKUSZCSOPORTOS INTERJÚK, 2021. június-július, helyszín: online
- FONSECA, L AND NIETH, L. (2021): The role of universities in regional development strategies: A comparison across actors and policy stages, *European Urban and Regional Studies*, Volume 28 Issue 3
- GIBB, A., & HANNON, P. (2006). Towards the entrepreneurial university. *International Journal of Entrepreneurship Education*, 4(1), 73–110.
- GRUBER, M., MACMILLAN, I. C., & THOMPSON, J. D. (2013). Escaping the prior knowledge corridor: What shapes the number and variety of market opportunities identified before market entry of technology start-ups?. *Organization science*, 24(1), 280–300.
- HENRY, M., LINGARD, B., RIZVI, F., & TAYLOR, S. (2013). *Educational policy and the politics of change*. Routledge.
- KRUEGER, R. A. (2014). *Focus groups: A practical guide for applied research*. Sage publications.
- KUCKERTZ, A. (2021). Standing up against crisis-induced entrepreneurial uncertainty: Fewer teams, more habitual entrepreneurs. *International Small Business Journal*, 39(3), 191–201.
- MEOLI, M., PIERUCCI, E., & VISMARA, S. (2018). The effects of public policies in fostering university spinoffs in Italy. *Economics of Innovation and New Technology*, 27(5-6), 479–492.
- MOLAS-GALLART, J., SALTER, A., PATEL, P., SCOTT, A., & DURAN, X. (2002). Measuring third stream activities. *Final report to the Russell Group of Universities*. Brighton: SPRU, University of Sussex, 81.
- NKFIH (2022). Hungarian Startup University Program (HSUP) honlapja: <https://hsup.nkfi.gov.hu>, Letöltve: 2023. április 16.
- NOVOTNY, A., RASMUSSEN, E., CLAUSEN, T. H., & WIKLUND, J. (Eds.). (2020). *Research handbook on start-up incubation ecosystems*. Edward Elgar Publishing.
- PETERMAN, N. E., & KENNEDY, J. (2003). Enterprise education: Influencing students' perceptions of entrepreneurship. *Entrepreneurship theory and practice*, 28(2), 129–144.
- RABIEE, F. (2004). Focus-group interview and data analysis. *Proceedings of the nutrition society*, 63(4), 655–660.

- RAMOS-VIELBA, I., FERNÁNDEZ-ESQUINAS, M., & ESPINOSA-DE-LOS-MONTEROS, E. (2010). Measuring university–industry collaboration in a regional innovation system. *Scientometrics*, 84(3), 649–667.
- RASMUSSEN, E. A., & SØRHEIM, R. (2006). Action-based entrepreneurship education. *Technovation*, 26(2), 185–194.
- SECUNDO, G., DEL VECCHIO, P., SCHIUMA, G., & PASSIANTE, G. (2017). Activating entrepreneurial learning processes for transforming university students' idea into entrepreneurial practices. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 23(3), 465–485.
- SIEGEL, D. S., & WRIGHT, M. (2015). University technology transfer offices, licensing, and start-ups. *Chicago handbook of university technology transfer and academic entrepreneurship*, 1(40), 84–103.
- THOMAS, L., MACMILLAN, J., MCCOLL, E., HALE, C., & BOND, S. (1995). Comparison of focus group and individual interview methodology in examining patient satisfaction with nursing care. *Social Sciences in Health*, 1(4), 206–220.
- WILLIAMS, G., & KITAEV, I. (2005). Overview of national policy contexts for entrepreneurialism in higher education institutions. *Higher Education Management and Policy*, 17(3), 125.
- WRIGHT, M., SIEGEL, D. S., & MUSTAR, P. (2017). An emerging ecosystem for student start-ups. *The Journal of Technology Transfer*, 42, 909–922.